

Wprowadzenie

Istotnym elementem, być może nawet warunkiem, skutecznej edukacji i wychowania jest relacja. Jej oś stanowi dobra komunikacja, a więc porozumienie, które buduje się podczas współpracy w działaniu skierowanym na osiągnięcie wspólnie ustalonych celów, współuczestniczenia w tworzeniu strategii i metod ich realizacji, wspólnego stawiania czoła trudom i przeciwnościom towarzyszącym tej drodze, ale także współdzielenia radości i satysfakcji przez wszystkich członków grupy, kiedy założone plany stają się rzeczywistością. Stwierdzenie to nabiera na sile, jeśli weźmiemy pod uwagę współczesny kontekst dorastania młodego pokolenia. Tworzenie relacji, bycie z innymi, wspólna aktywność, poczucie sprawczości i związana z nim odpowiedzialność to głębokie potrzeby młodego człowieka, które w aktualnych warunkach społeczno-kulturowych nie zawsze mają szansę być w pełni zaspokojone. Świadomy tego pedagog stara się zatem stwarzać okazje do ich realizacji. Taką właśnie okazję może stanowić wykorzystanie metod aktywizujących w pracy z grupami. Potencjał tych metod, wynikający z ich różnorodności i możliwości dostosowania do zróżnicowanego wieku uczestników oraz założonych celów, pozwala nie tylko odpowiedzieć na potrzeby uczniów, ale także doskonalić ich kompetencje społeczne, tak istotne dla dobrostanu psychicznego i tak poszukiwane na obecnym rynku pracy. Metody aktywizujące pozwalają pracownikom wykorzystywać nie tylko swoje przygotowanie merytoryczne, ale też wiele umiejętności wykraczających poza ściśle wyznaczone pole wiedzy zawodowej. Należą do nich: kreatywność, umiejętność współpracy i rozwiązywania konfliktów, krytyczne myślenie, samodzielność i odpowiedzialność w podejmowaniu decyzji oraz w działaniu. Życie w społeczeństwie informacyjnym pozwala jego członkom

na stały dostęp do ważnych czy aktualnych w danym momencie treści, ale umiejętności społeczne wymagają obecności innych osób, czasu oraz stałego, regularnego wysiłku, by je osiągnąć. Są to kompetencje, które należy doskonalić na poziomie kształcenia akademickiego, by młodzi pedagodzy mogli z nich korzystać w swojej przyszłej pracy zawodowej.

W obliczu rozmaitych trudności piętrzących się w szkołach coraz większego znaczenia nabiera edukacja nieformalna i pozaformalna, co otwiera szerokie perspektywy dla animacji społeczno-kulturalnej. Współczesne dynamiczne zmiany społeczno-kulturowe wymagają adekwatnej odpowiedzi systemu kształcenia uniwersyteckiego. Jednym z najbardziej skutecznych sposobów uczenia się jest zdobywanie wiedzy przez doświadczenie, zwłaszcza gdy przedmiotem są metody skierowane na działanie. Jak inaczej się ich nauczyć, jeśli nie przez osobiste uczestnictwo? Podobnie jak wprowadzanie treści teoretycznych daje niezbędne podstawy i przygotowuje do wykonywania zawodu, doskonalenie kompetencji miękkich oraz nauczanie metod pracy dopasowanych do aktualnych warunków społeczno-kulturowych, odpowiadających na współczesne wyzwania, wyposaża w narzędzia konieczne do efektywnej pracy z ludźmi. Optymalna sytuacja występuje, gdy te dwa rodzaje działań można połączyć. Przykładem propozycji akademickiej analizującej takie warunki jest projekt badawczy poświęcony animacji społeczno-kulturalnej, który z przyjemnością zaprezentujemy w niniejszej monografii. Wykorzystany w nim partycypacyjny model pracy ze studentkami i studentami otwiera wiele możliwości zastosowania go na różnych etapach kształcenia i w różnych sytuacjach edukacyjnych. Po niezbędnych modyfikacjach z powodzeniem można z niego korzystać na szerokim polu kształcenia uniwersyteckiego i nie tylko. Mamy nadzieję, że stanie się on inspiracją w pracy akademickiej, jak również w edukacji szkolnej oraz pozaformalnej.

Struktura książki odzwierciedla sposób naszego myślenia o działaniu w animacji społeczno-kulturalnej: rozpoznanie – propozycja – (współ)działanie – refleksja. W pierwszym rozdziale zarysowany został współczesny kontekst kształcenia i wychowania oraz związane z nim wyzwania edukacyjne. Wychodzimy z założenia, że okoliczności, w jakich dorasta młody człowiek, kształtują jego sposób myślenia, postrzegania rzeczywistości, potrzeby, relacje z innymi, wreszcie wpływają na podejmowanie określonych działań lub ich zaniechanie. Skupiamy się w tej części na analizie uwarunkowań, które oddziałują na uświadomione i nieuświadomione potrzeby edukacyjne i wychowawcze młodzieży. Kolejne rozdziały – zgodnie z zasadą od ogółu do szczegółu – są próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób animacja

społeczno-kulturalna i wykorzystywane przez nią metody pracy mogą zostać wykorzystane w obliczu rozpoznanych wyzwań.

Diagnoza prowadzi do propozycji w postaci projektu badawczego współtworzonego i realizowanego przez studentów, przedstawionego w kolejnych rozdziałach książki. Analiza jego rezultatów i towarzysząca im refleksja pozwalają na przedstawienie nowych twórczych pomysłów badawczych i animacyjnych.

Chcemy w tym miejscu serdecznie podziękować studentkom i studentom specjalności Animacja kultury i edukacja nieformalna, pozaformalna i alternatywna, którzy wzięli udział w projekcie: Aleksandrze Dziarczykowskiej, Antoninie Grupińskiej, Martynie Jedut, Julii Kaszubie, Lotcie Lewickiej, Magdalenie Ostaszewskiej, Julii Paluch, Edycie Rebajn, Bartoszowi Rumniakowi, Aleksandrze Rydzewskiej, Natalii Semeniuk, Wiktorii Sokołowskiej, Kindze Stefanowskiej, Zuzannie Styczeń oraz Wandzie Woźnickiej. Ich zaangażowanie stale nas inspirowało, motywowało, a niekiedy zaskakiwało, a kontakt był źródłem nieustannej satysfakcji pedagogicznej i animacyjnej.

Autorki